

loitar pola nosa dignidade. Navegar a contracorrente e liberarnos. Debemos crear outro mundo máis igual, máis pacífico, menos delirante. Gañemos colaboradores. Galiza é un país grande con moitas posibilidades. Non perdamos a esperanza.

FE E NACIÓN

Ao pouco de establecerme en Vigo entrei nunha célula clandestina da UTEG, o xermolo do sindicalismo en clave nosa. Logo multiplicábase na INTG e, máis tarde, no que hoxe é a CIG Ensino. Ese foi o meu camiño de entrada na actividade política. Colaborei nas loitas a prol do galego e polas reivindicacións laborais. Paralelamente conectei con Comisións Labregas. Titulei aquela intensa estadía de 20 anos en Vigo, "na fronteira do eclesial e no corazón do debate social"; unha inmersión global na sociedade. A miña inclusión nas candidaturas nacionalistas fíxome ser coñecido e participar máis no entramado social. A actividade política non me enche como podería, porque a legalidade eclesiástica, absurda e fóra de tempo, non me permite unha total entrega a algo que me daría máis capacidade de acción. Isto sèrvelle de pretexto aos reaccionarios para non prestixiar as miñas outras participacións.

Nada máis chegar a Vigo fun inscribirme na Asociación Cultural; unha das máis politizadas e vixiadas. Tiña pouca actividade e servía de plataforma aos nacionalistas. No 73 predominaba a UPG. Logo aceptei a presidencia e aporteí durante seis anos diversas iniciativas. No 92, con 67 anos, comezo unhas memorias. Nesa altura vivo nun status orixinal. Pertenzo á comunidade dos Paúles de Marín. Traballo en ANT como colaborador. Son o presidente da empresa e coordino a colección Historia de Galiza de ANT Edicións. Participo en Irimia, imparto cursiños, colaboro en revistas científicas, fago recensións de libros e sigo investigando.

Gusto moito da flor que aromatiza o cheiro podre da miseria e abre a corola á luz. O libro de *Conversas* (ANT, 2002) remateino dicindo que son galego de nación; cristián por convicción; rezo: "Xesús, marana ta, ven, Señor. Amo a miña Patria, Galiza; o seu mar salobre dos poemas de Manuel Antonio e Eduardo Blanco Amor; a liberdade da Estirpe que di Méndez Ferrín; a esperanza dun pobo enaltecido por Rosalía e Castelao. Levo nos ollos a melancolía de Virxilio, de Bernanos, dos dramas procelosos de Sófocles e Shakespeare. Espero a "hora" da verdade, a ti que es a verdade. Abba Pater; a hora de voltar. Amén.

Compilado por Santiago Prol.
Investigador e autor con Xan Carballa do libro *Conversas con Francisco Carballo*

Francisco Carballo, nunha cea de A Nosa Terra en 1982.

Unha das lendas populares sobre a formación do pedregal de Irimia, en Meira, onde nace o río Miño, fala dunha meiga vella que habitaba aquelas paraxes practicando ritos ancestrais no medio da serra. En Meira había un mosteiro, e os monxes reclamaban dereitos e décimos sobre as terras que habitaba a meiga, mesmo querían apropiarse delas. Un día os monxes subiron á serra para tomar posesión das terras, a meiga recibiuos a cantazos e escorregounos. Os cantos de pedra cubriron o nacente do Miño derramados monte abaixo: velaí o Pedregal de Irimia.

O 16 de setembro do ano 1978, un milleiro de persoas subía cara ao Pedregal de Irimia, vixiados ben de cerca pola Garda Civil. Viñan de parroquias de toda Galiza. Xentes labregas, mariñeiras, obreiras, estudantes... acompañados de párrocos, frades e monxas sen hábitos nin sotanas. Aló enriba, onde as fontes do Miño comezaron unha celebración inédita, que tiña moito de recendo a Prisciliano. Dunha en unha e acollendo aquelas augas virxes na cunca das mans fixeron un novo e orixinal bautismo de compromiso mentres proclamaban: "Eu renazo galego". Acompañaba o rito e a celebración a música potente de Fuxan os Ventos, e unha anovada meiga representaba á vella Galiza que seguía a loitar contra os xuros inxustos que de novo querían cobrar os monxes, insensibles representantes da dominación.

Pepe Chao Rego, impulsor e creador do evento, quixo ver na Meiga de Irimia a representación de Galiza, asoballada por séculos, pero resistente. En pe, sobre os montes, defendendo a cultura propia, a lingua, e unha fe liberadora. Defendéndose dos usurpadores e colonizadores a cantazos de esperanza, loita, orgullo e compromiso.

Así foi aquela aventura: a I Romaxe de Crentes Galegos. No 2014 celebrouse a XXXVII Romaxe nas Virtudes (Frades); 37 anos ininterrompidos e itinerante por todos os recunchos do país, especialmente onde houbo conflitos e cacicadas.

LOITA E SERVIZO

Un daqueles primeiros romeiros foi o amigo e irmán Francisco Carballo, frade paúl, daquela residente en Vigo. El mesmo deixou testemuño daquela experiencia: "Paréceme un momento histórico o que vivimos na andadura da Igrexa galega. Non teño coñecida outra xeira igual ca ésta de decisión e busca cristián afervoada. A romaxe de Meira e os proxectos en perspectiva teñen a máxima importancia na consolidación dun camiño da Igrexa fiel a Xesús e capaz de liberar aos humillados. Pra min foi o acto máis decisivo de todos que teño visto na vida en relación a vivir, a proclamar e a proxectar o senso dun seguimento de Xesús de Nazaret" (*Encrucillada*, nº 10, 1978).

Eran os anos da Teoloxía da Liberación en América, da Misa Campesíña nicaraguana, daquel clamor dos pobos e das xentes fronte o imperialismo abafante. Tamén predeu este espírito en Galiza no seo dunha marea de crentes que

Paco Carballo no nacente de Irimia

buscaban a liberación dunha terra humillada por séculos. A Meiga era tamén a alternativa dun cristianismo de loita e de servizo fronte a unha igrexa —os monxes da lenda— cómplice dos poderes que esganaban o país. Unha igrexa de asemblea e corazón, fronte a unha igrexa de cultos e ritos, de impostos e foros, de medos e chantaxe coa eternidade.

A Romaxe de Meira veu precedida dos chamados "Cruceiros", asembleas de cregos, relixiosos e leigos onde, cun espírito novo e revolucionario, se apostase por un camiño de compromiso coa realidade de Galiza e onde Paco Carballo participou activamente. Nacerán tamén a Asociación Irimia e a Revista *Irimia*. Carballo asesorou e impulsou desde a súa experiencia en *A Nosa Terra* a aparición do primeiro número de *Irimia* (1981). Dende entón a revista *Irimia* chegou aos subscritores ininterrompidamente, primeiro semanal e logo quincenalmente ata hoxe: 35 anos, con case 1.000 subscricións no presente.

Paco Carballo foi un entusiasta das Romaxes, da revista *Irimia*, de canto saía daquel grupo: a Festa do Lume ou a Festa do Vento, que eran asembleas anuais sempre nun ton de formación e festa. Publicacións, manifestos, viaxes organizativas... aí estaba Carballo sempre que facía falta. Mesmo fixo de actor na Romaxe de Allariz (2001) representado un crego intransigente e morto de risa porque lle fixeran por un *alzacuellos*.

Sostíña Carballo que era imposible un proceso de liberación que non contara coa fe cristiá tan arraigada na xente, pero precisada dun proceso de depuración de medos e cadeas, e tamén dun proceso de formación que recuperara o Xesús dos evanxeos e a causa da fraternidade. Velaí o empeño da súa vida, e todo o seu traballo.

Agora que asexan de novo os monxes escuros e traizoeiros, *Irimia* ha estar coma un daqueles cantos do Pedregal, firme fronte á nova colonización. E contando coa compañía e a memoria viva do compañeiro e irmán Paco Carballo, para resistirmos como aquela meiga vella, erguida sen medo sobre os montes da Serra.

Por Rubén Aramburu.
Asociación Irimia.